

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.36 (3348) ●

● ЧАЦВЕР, 19 ВЕРАСНЯ, 2013

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Калі цёпла і ўтульна ў доме
Юбілейны, дзясяты па ліку Фэстываль нацыянальных культур вялікім канцэртам пачаўся ў Мінску **Стар. 2**

Мора гартуе сяброўства
Стар. 3

Падарожжа — на добры плён
Дэлегацыя ад суполкі беларусаў Самарскай вобласці наведала сталіцу Татарстана **Стар. 4**

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Святло ў Купалавых вокнах

Лепш адчуць атмасферу даваеннага дома класіка ў Мінску, глыбей пранікнуць у свет вобразаў Песняра ў ягоным музеі дапамагаюць новыя тэхналогіі

Юлія Букель

Нядаўна ў Дзяржаўным літаратурным музеі Янкі Купалы адкрылася новая экспазіцыя “Шляхі”. Што тут ідуць у нагу з часам, тое адразу бачна і чутна ў трох залах экспазіцыі, дзе шмат сучаснага абсталявання. Самая яркая, пэўна, зала першая: тэатральная. Там не проста сабраны экспанаты, што расказваюць пра Купалу як драматурга, стваральніка нацыянальнага тэатра. Пры ўваходзе — невялічкая сцэна. Па задуме музейшчыкаў, у далейшым яе будуць абжываць пэты, артысты, музыканты: творчыя людзі тут частыя госці. Насупраць сцэны праектар. Зручна: пад час тэматычных экскурсій нават фільмы глядзець можна. Тое, напрыклад, зрабілі вучні і настаўнікі 128-й мінскай школы. “Новая экспазіцыя эксклюзіўная: шмат фотаздымкаў, ёсць рэчы пісьменніка, эскізы касцюмаў Паўлінкі і Агаты, — падзялілася ўражаннямі настаўніца Марыя Леанідаўна Пяткевіч. — Нам паказалі кавалачак з п’есы “Паўлінка”. Спадабаўся і фільм пра Купала ў 3d-фармаце. Дзеці з цікавасцю дакраналіся да рукапісных афіш на стылізаванай тэатральнай тумбе, чыталі, дзе, калі праходзілі спектаклі па купалаўскіх п’есах”.

Пакуль не часта сустраеш у музеях і трывізар — гэта такая

Яшчэ ў трох залах Купалаўскага музея адноўлены экспазіцыі

шкляная 3d-піраміда, што паказвае аб’екты аб’ёмна. Пад музыку Станіслава Манюшкі ў ім з усіх бакоў можна аглядзець скульптуры Янкі Купалы, касцюм Паўлінкі, а на заканчэнне нібыта рука Купалы на першай старонцы рукапісу “Паўлінкі” выводзіць: “Паўлінка — сцэны са шляхецкага жыцця”. А вось тэатральныя макеты. Вам цікава, як аформлены сцэны ў пастаноўках па п’есах “Паўлінка”, “Раскіданае гняздо” ці “Тутэйшыя”? На адным з макетаў у печцы нібы гарыць агонь: прыцягвае ўвагу.

Як вядома, паход у тэатр пачынаецца з білета, і тыя, хто ствараў

экспазіцыю, тое ўлічылі. У цэнтры залы стаіць, аздобленая рукапіснымі афішамі, тумба, што нагадвае і білетную касу. Тумба, аднак, з “фішкай”: мае сэнсарны экран, на ім можна паглядзець запісы пастановак п’ес, афішы розных гадоў.

“Як бачыце, атрымалася ў нас шматгранная экспазіцыя, — радуецца дырэктар музея Алена Ляшчовіч. — Музей, заўважу, працуе і адначасова рэканструюецца за кошт дзяржаўных сродкаў. Зроблена другая частка, ці чарга, экспазіцыі, а да канца года будзе гатова і трэцяя, якая раскажа пра жыццё Купалы ў 30-я гады. Хутка ўжо,

якраз да сямідзесяцігоддзя музея, усе залы будуць аформлены па-новому”.

Пояс у народным стылі, акуляры, папяльнічка, ацалелыя два кубачкі ад набору для крушона — гэта рэчы Песняра з залы “Мінск у жыцці Купалы”. “Іх захавала жонка Купалы, Уладзіслава Францаўна Луцкевіч, якая сама і была 16 гадоў першым дырэктарам нашага музея, — расказвае экскурсантам супрацоўніца музея Марыя Бартокова. — А гэты сподачак для варэння, лыжка і кубак для кавы былі знойдзеныя ў першыя дні Вялікай Айчыннай вайны на папялішчы

хаты Купалы”. Цікава разглядваць макет дома Купалы, у якім ён жыў з 1926-1941 гадах. Нават святло гарыць ў Купалавых вокнах: быццам там і цяпер працуе пісьменнік.

Насычаная экспанатамі і апошня залы: “1920-я гады ў творчасці Купалы”. Тады выйшлі два яго зборнікі, “Спадчына” і “Безназоўнае”. Я з цікавасцю разглядвала рукапісы з вершамі, аўтографам аўтара: “Для Бацькаўшчыны”, “Паўстань”, “Наш летапісец”, “Перад будучыняй”. Цяжка адразу й вызначыць, што перад намі: чарнавы або чыставы варыянт. Ёсць крыху выпраўленняў, але прачытаць можна.

Янка Купала не быў дзіцячым пісьменнікам, ды хто з нас не ведае верш “Хлопчык і лётчык”? І для дзяцей у музеі самая любімая зона — інтэрактыўная. Тут на авіямакету школьнікаў пад шкляной падлогай гляджу зверху, нібы і я лётчык. А як цікава прымераць сапраўдны парашут ды пад гул самалёта любавіцца “відэапраектарным” небам! Марыя Бартокова падводзіць мяне да сэнсарнага экрана, і я ахвотна адказваю на пытанні віктарыны па творчасці пісьменніка, спрабую скласці пазлы... Думаю, такая “новафармацыйная” экспазіцыя спадабаецца і землякам з замежжа: ім будзе цікава паглядзець на Янку Купалу, ягоную творчасць праз прызму новых тэхналогій.

МЕСЦА ДЛЯ СУСТРЭЧЫ

Ялінку пасадзілі землякі

На алеі Дружбы, што закладзена ў Самары, ганаровае месца заняла і ялінка-беларусачка

Мікалай Бойка

Здавалася б, што за навіна: пасадзіць дрэва? Ды часам і такія звычайныя падзеі нясуць зарад пазітыўнай энергіі, станоўчыя эмоцыі ды цёплыя ўспаміны для ўдзельнікаў. Вось і ў Самары, калі ў новым мікрараёне “Волгарь” адзначылі свята Дружбы народаў, вырашылі закласці алею. А прысвячалася свята пяцігоддзю прызнання незалежнасці Рэспублікі

Паўднёвая Асеція і 25-годдзю групы кампаній “Амонд” і “Ад волжскіх берагоў да гор Асеці”. У святочным мерапрыемстве ўдзельнічалі прэм’ер-міністр Паўднёвай Асеці Расціслаў Хугаеў, губернатар Самарскай вобласці Мікалай Мяркушкін. На добры ўспамін пра юбілей ў мікрараёне адну з вуліц назвалі Асяцінская, па ёй і закладвалі алею Дружбы. Прышлі на свята як жыхары “Волгаря”, так і прадстаўнікі

нацыянальных дзяспар Самарскай вобласці. Пад час урачыстай цырымоніі выступоўцы падкрэслівалі: сіла любой дзяржавы — у адзінстве людзей.

Алея Дружбы атрымалася ў Самары незвычайнай: свае ялінкі на ёй высаджвалі прадстаўнікі розных нацыянальнасцяў. Так што цяпер кожнае дрэўца быццам мае нацыянальнасць — у залежнасці ад таго, члены якой этнагрупы яго пасадзілі.

Ёсць у тым стройным шэрагу і вечназялёнае дрэўца з беларускімі “каранямі”. Высадзілі елку-беларусачку члены Самарскай абласной грамадскай арганізацыі беларусаў “Руска-Беларускае Братэрства 2000”. Ірына Глуская, прэзідэнт суполкі, у захваленні ад свята: “Усе беларусы, якія ўдзельнічалі ў пасадцы ялінкі-беларусачкі, ганарацца тым, што ў Самары ёсць ялінка і ад нашага народа. Яна мае парадкавы нумар: дзвяцятэ

Самарскія беларусы ля сваёй ялінкі

месца ў алеі. Мы, члены суполкі, аднагалосна прынялі прыгажуню ў шэрагі самарскіх беларусаў”.

А калі алея ялінак была

высаджана, не абышлося і без шматнацыянальнага карагода Дружбы, у якім прынялі ўдзел і самарскія беларусы.

На сцэне Беларускай дзяржфілармоніі выступаюць прадстаўнікі розных народаў

СУПОЛЬНАСЦЬ

Калі цёпла і ўтульна ў доме

Юбілейны, дзясяты па ліку Фэстываль нацыянальных культур вялікім канцэртам пачаўся ў Мінску

Кацярына Мядзведская

Адкрыццё Фэстывалю нацыянальных культур было прымеркавана да шэрагу іншых падзей: Міжнароднай канферэнцыі па пытаннях міжкультурнага дыялога і міжэтнічнага ўзаемадзеяння ў прасторы СНД, пасяджэння Кансультатыва савета кіраўнікоў грамадскіх арганізацый беларусаў замежжа. Канцэрт на сцэне Белдзяржфілармоніі пачаўся фэстываль. Сваім майстэрствам радавалі глядачоў пераможцы фэсту мінулага. І зноў са сцэны гучалі розныя мовы, ліліся гукі нацыянальнай музыкі ўкраінцаў, палякаў, літоўцаў, маладаван, здзіўлялі танцамі грузіны, ірландцы, рускія, венесуэльцы...

Армянскі ансамбль “Эрэбуні”, што дзейнічае пры мінскай супольнасці армян “Айастан”, адзін з першых і пастаянных удзельнікаў Рэспубліканскага фэстывалю. Летась выступаў на этнасвяце ў Вільнюсе, сёлета пабываў на Фэсце нацыянальных культур у Польшчы, часта бываюць арты-

ты з Мінска і ў Арменіі. Так што ім ёсць з чым параўноўваць і чым пахваліцца. Ды старшыня армянскай грамады Георгій Егіазаран запэўнівае: такога маштабнага, асэнсаванага і глыбокага свята, як у Беларусі, няма нідзе. “Амаль за дваццаць год з трохдзённага свята ў Гродне фэстываль пераўтварыўся ў сапраўднае шоу, якое доўжыцца на працягу года і ахоплівае ўсе куткі краіны”.

Сапраўды, роўных беларускаму этнасвяту няма ні ў краінах СНД, ні ў далёкім замежжы. Пра тое гаварыў і дырэктар Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур Міхаіл Рыбакоў на прэсканферэнцыі ў Мінску. “Этнафэстываль можна лічыць адным з брэндаў Беларусі, — адзначаў ён. — Радуе і тое, што кожны год ён змяняецца, набывае новыя рысы, становіцца яшчэ больш відовішчым і прываковым”. І выступленні артыстаў на канцэрце ў Белдзяржфілармоніі суправаджаліся яркавымі відэаўстаўкамі, урыўкамі з лепшых нумароў мінулых гадоў. Дарэчы, адкрыццё фестыв-

валю канцэртам не абмежавалася. Свята супала з Днём горада, і творчыя гурты з філармоніі перамясціліся на шматлікія пляцоўкі Мінска, паказвалі там свае таленты. “Хоць мы і жывём далёка ад сваёй гістарычнай радзімы, — гаворыць Георгій Егіазаран, — але мы не чужыя ў Беларусі. Жывём тымі ж клопатамі, жыццём, што і беларусы. Але нам пашанцавала: можа паказаць культуру свайго народа, і самі пры тым на нейкі час акупацца ў родную стыхію”.

А радаваць здабыткамі родных культур этнакалектывы будучы яшчэ доўга: пасля адкрыцця ў сталіцы фэстываль прадоўжыцца ў рэгіёнах. Першы адборачны тур пройдзе 21 верасня ў Мёрах, на Віцебшчыне, потым — у Маладзечне, а ў Мінск вернецца ў снежні. “Як звычайна, адборы будуць праходзіць па такой іерархіі: раёны, вобласці, сталіца, — раслумачваў Міхаіл Рыбакоў. — Каб паказаць майстэрства, не абавязкова ісці ў грамадскія аб’яднанні: шлях адкрыты і для асобных выканаўцаў. У нас няма,

напрыклад, ірландскай абшчыны, але ёсць ансамбль ірландскага танца. Журны, якое ўзначальвае народны артыст Беларусі Міхаіл Дрынеўскі, прагледзіць усе калектывы, і па выніках усіх тураў выбера лепшых”. Між тым у адборачных турах удзельнічаюць каля двух з паловай тысяч артыстаў, у фінал фэстывалю праходзяць каля васьмісот.

Да адкрыцця этнафэсту падрыхтаваліся і ў Нацыянальнай бібліятэцы. Там адкрыта ўнікальная экспазіцыя “Беларусь шматнацыянальная”, прысвечаная этнасугольнасцям, якія пражываюць у краіне. А ў Нацыянальным гістарычным музеі адкрылася фотавыстава “Беларусь — наш агульны дом”.

Пра Міжнародную канферэнцыю па пытаннях міжкультурнага дыялога і міжэтнічнага ўзаемадзеяння на прасторы СНД, як і пра чацвёрты Кансультатывы савет кіраўнікоў грамадскіх аб’яднанняў беларусаў за мяжой. мы яшчэ раскажам у наступным нумары газеты.

ВЕСТКИ

Тэрыторыя надзеі

Тацяна Болгава

Еўрасаюз гатовы аказаць фінансавую падтрымку развіццю праектных ініцыятыў у рэгіёнах, пацярпелых ад аварыі на Чарнобыльскай АЭС

На Гомельшчыне пабывалі кіраўнікі дыпламатычных місій і міжнародных арганізацый. Замежныя госці наведвалі Хойніцкі раён, Лоеў, сустрэліся з кіраўніцтвам Гомельскага аблвыканкама. “Беларускай дзяржавай зроблена вельмі шмат для забеспячэння нармальнай жыццядзейнасці людзей, якія пражываюць у чарнобыльскіх раёнах, — паведаміла журналістам кіраўнік прадстаўніцтва Еўрапейскага саюза ў Беларусі Майра Мора. — Еўрасаюз таксама аказаў падтрымку, у прыватнасці фінансавую праектных ініцыятыў па паляпшэнні якасці жыцця насельніцтва, развіццю пацярпелых тэрыторый. Апошнія з праектаў былі рэалізаваны ў 2010 годзе. Цяпер, мяркую, пры рэалізацыі новых ініцыятыў не варта засяроджвацца толькі на адной чарнобыльскай тэматыцы: у гэтых раёнах можна развіваць, напрыклад, праекты ў навукова-даследчай сферы”.

Кіраўнік прадстаўніцтва ЕС у Беларусі дадала, што яна з калегамі ў час наведвання пацярпелых ад аварыі на ЧАЭС раёнаў Гомельшчыны ўбачылі: за апошнія шэсць гадоў там шмат што змянілася ў лепшы бок. І калі “раней у людзей быў упадніцкі настрой, то цяпер там ёсць будучыня, там з’явілася станоўчая энергетыка, і гэта вельмі прыемна ўсведамляць”. Насельніцтва раёнаў цяпер вельмі актыўнае, жыхары гатова ажыццяўляць новыя праекты разам з прадстаўнікамі Еўрасаюза ў розных сферах, у тым ліку ў галіне культуры, бізнесу, эканамічнага развіцця рэгіёнаў.

ЯК СПРАВЫ, ДЫАСПАРА?

Зярняты ўжо гатовы прарасці

Іван Ждановіч

У Херсонскую вобласць Украіны нашы суайчыннікі перасяляліся яшчэ на пачатку мінулага стагоддзя, у часы Сталыпінскай рэформы. Іх нашчадкі і цяпер не забыліся, адкуль маюць родавыя карані.

“Хоць зернейкі засохлымі былі, / Ды ўсё ж такі жыццёвая іх сіла / Збудзілася і буйна ўскаласіла...” — успомніліся мне радкі санета “Паміж пясчоў Егіпецкай зямлі...” Максіма Багдановіча, калі Андрэй Мельнікаў з Херсона расказваў пра землякоў у Прычарнамор’і. Ну вядома ж: землі там вельмі ўрадлівыя. Хоць сам Андрэй Рыгоравіч не аграрый. Ён быў у ліку гасцей Шоста-

га з’езду беларусаў свету, ахвотна зносіўся з іншымі землякамі-беларусамі з Украіны. На візітцы былога лётчыка, ураджэнца Пінскага раёна значыцца: працуе ў Херсонскай гарадской радзе, начальнік аддзела і адначасова памочнік начальніка ўпраўлення па пытаннях надзвычайных сітуацый і грамадзянскай абароны насельніцтва горада Херсона. Актыўна ўдзельнічае ў грамадскім жыцці — як член кампартыі Украіны. Узначальвае Херсонскае аддзяленне Усеўкраінскага аб’яднання “Беларусь”. Наладжвае сувязі паміж роднай яму Піншчынай і Херсоншчынай. Мае шмат сяброў-лётчыкаў у беларускай сталіцы, з якімі і лятаў яшчэ ў Мінскім авіятрадзе. Прыязджаючы, спыняецца ў дачкі: яна мінчанка.

Андрэй Рыгоравіч і раскаваў, што не толькі ў Сібіру гады Сталыпінскай рэформы перасяляліся беларусы. Нямала іх асела і на Херсоншчыне, напрыклад, у сяле Наварасійскае. Нашы продкі жылі тады, як вядома, у Расійскай імперыі, і на новым месцы, пэўна, таму так і назвалі сяло. Зямляк казаў: у розных раёнах Херсонскай вобласці жывуць сотні беларусаў, а падштурхні іх — актывізуецца беларускае жыццё. Гэта значыць: зярняты ўжо гатовы прарасці... І адным з першых прыгожых такіх расткоў можна назваць гурт беларускай народнай песні “Сябрушачка”, якім кіруе Алена Кілочак. Яна ж загадвае Домам культуры ў сяле Наварасійскім, і сама — з роду тых, даўніх, сталыпінскіх перасяленцаў. Нават куток беларускай культуры

ў Доме культуры аформіла.

Нядаўна Андрэй Мельнікаў прынёс у рэдакцыю кампакт-диск з відэафільмам, газету з матэрыяламі пра другі міжрэгіянальны конкурс-фэстываль народнай творчасці “Харлоўская ліра”. Фэст ладзіцца ў Харлаха, пасёлку на прыгожым паўвостраве Горкі Кут, што амываецца Чорным морам. Шматлікіх гасцей сустракала на беразе мора, дзе была змайстравана сцэна, народны дэпутат Украіны, ініцыятар фэсту Кацярына Самойлік. “Кампартыя Украіны робіць усё, каб народная творчасць развівалася, — казала яна журналістам. — Сведчаннем таму і наш фэст, які набірае моц”. Што ж, у дэпутаткі ёсць усе падставы ганарыцца таленавітымі землякамі ды такімі сябрамі, як Андрэй Мельні-

Андрэй Мельнікаў (у цэнтры) з беларусамі Украіны

каў: ён усяляк падтрымлівае родную па крыві “Сябрушачку”.

Сёлета артысткі з Наварасійскага прадставілі тры нумары. У фінал конкурсу не трапілі: канкурэнцыя вялікая. Журналісты ж зафіксавалі відэасюжэт, з якога бачна, што спадарыня Алена ўсё ж не губляе аптымізму: “Мы пакуль не сталі пераможцамі, але атрымалі дыплом і з гордасцю прывязем яго ў нашае сяло. Спадзяемся, фэст будзе праходзіць штогод, і мы з задавальненнем будзем прыязджаць, выступаць. І

перамагаць! І атрымліваць задавальненне”.

Жадаем і іншым беларусам Херсоншчыны актыўна ўключыцца ў грамадскае жыццё, далучыцца самім ды іншым далучыцца да беларускай культуры. Дарэчы, Андрэй Мельнікаў расказваў, што ў адным з сёл у яго ёсць тры знаёмыя суродзічы-беларусы, якія займаюць “ключавыя пасты” ў мясцовай грамадзе: старшыня сельсавета, дырэктар школы і настояцель царквы. Так што абперціся Андрэю Рыгоравічу будзе на каго.

ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

Мора гартуе сяброўства

Чарговы выпуск радыёперадачы “Крыніца”, якую рыхтуюць беларусы Севастопалю, прысвячаўся Міжнароднай ваенна-патрыятычнай акцыі “Марское брацтва — непарушнае!” і ўстаноўцы Паклоннага крыжа ў гонар воінаў беларускіх палкоў, што загінулі пры абароне горада ў Крымскай вайне 1853-1856 гадоў. Крыж устаноўлены нядаўна на Паўлаўскім мысе ў Нахімаўскім раёне Севастопалю.

Іван Іванаў

У радыёстудыі на гэты раз працавалі кіраўніца беларускай суполкі Ала Гарэлікава і Уладзімір Навумчык. З дасланага ў рэдакцыю сцэнара бачна: на пачатку гучала мелодыя “Лявоніхі”, як пазыўныя беларускай прысутнасці ў радыёэфіры. А калі вядучыя абвясцілі тэму гаворкі, прыцягнула ўвагу вядомая ў савецкі час песня “Бывайце, скалістыя горы”. Ала Гарэлікава згадала, як спявалі яе ў Купальскі вечар (можа, і не зусім у адпаведнасці з народным абрадам, але ж вельмі да месца!) мясцовыя беларусы па ініцыятыве гасця з Мінска Арсена Крыцкага. Хто гэта, што прывяло яго ў Севастопаль, у гарадское таварыства землякоў “Беларусь”?

Думаю, нашы чытачы ведаюць, што Арсен Крыцкі — аўтар і кіраўнік праекта “Марское брацтва — непарушнае!”. Мы расказвалі пра некаторыя важныя ініцыятывы энтузіястаў, якія, грунтуючыся на брацтве марскім, маюць славянскае адзінства. Праект, казалі вядучыя “Крыніцы”, вельмі адметны, бо марская салідарнасць, звычайная для працаўнікоў мора, можа стаць прыкладам для ўсіх зямлян, падзеленых рознымі супярэчнасцямі. А былыя ваенныя маракі, скарыстоўваючы народную дыпламатыю, маюць сувязі паміж славянскімі народамі.

Праект стартаваў летась у Санкт-Пецярбургу па ініцыятыве ветэранаў Ваенна-марскога флоту з Расіі і Беларусі. Тады ў горад на ўрачыстасць да Дня маракі-падводніка прыехалі калегі з Смаленска, Віцебска, Мінска. Пасля мітыngu маракі наведлі падводную

Ала Гарэлікава і яе сяброўкі па суполцы на ўрачыстасці

лодку-музей С-189, Цэнтральны ваенна-марскі музей і ваенна-марскую базу ў Кранштаце. Потым былі “візіты ў адказ”: у Смаленску, Віцебску збіраліся маракі Санкт-Пецярбурга і Масквы. 17 сакавіка ў Смаленску разам з мясцовымі маракімі, гасцямі з Беларусі яны ўдзельнічалі ў мітыngu, ускладалі вянкi да Вечнага агню. А назаўтра дэлегацыя з Расіі цёпла, гасцінна сустракалі беларусы. У Віцебску на плошчы Перамогі ваенныя маракі з Санкт-Пецярбурга, Масквы, Магілёва, Пінска, Ліды ўсклалі вянкi да памятнага мемарыяла. Дэлегацыя Санкт-Пецярбурга перадала ў дар Віцебску мемарыяльныя дошкі ў гонар Герояў Савецкага Саюза капітана 1 рангу Самуіла Багарада і віцэ-адмірала Ягора Тамко. Абодва яны — ураджэнцы Віцебшчыны.

Газета “Голас Радзімы” расказвала, як летась на тэрыторыі “Лініі Сталіна” пад Мінскам быў адкрыты Мемарыял-помнік ваенным маракімі і марпехам Беларусі, ён называецца яшчэ: “Маракімі зямлі беларускай — ад удзячнай Расіі”, створаны сумеснымі намаганнямі ветэранаў флота абедзвюх краін (“Іх парадніла мора, №28, 2 жніўня”). У цэнтры кампазі-

Памятная дошка ля крыжа

цыі — даўні якар, падняты з патанулага ў Фінскім заліве карабля яшчэ пятроўскіх часоў. Тады ж былі ўстаноўлены памятныя дошкі ў Віцебску, Мёрах, Дуброўне. Цяпер актывісты руху плануюць стварыць вучэбны флот Саюзнай дзяржавы, займацца марской адукацыяй моладзі як расійскай, так і беларускай: праз стварэнне класаў гардэмарынаў, распрацоўку навучальных праграм. Бо і цяпер, як вядома, многія беларускія хлапчукі мараць пра мора.

Стваральнікі перадачы “Крыніца” нагадалі слухачам: беларусы ў марскіх баталіях вызначаліся даўно. Адным з герояў Руска-турэцкай вайны 1829 года стаў капітан-лейтэнант Аляксандр Казарскі, камандзір брыга “Меркурый”, які атрымаў перамогу над двума турэцкімі лінейнымі

Паклонны Крыж у гонар воінаў-беларусаў на Паўлаўскім мысе цяпер відаць здалёк

караблямі. А родам герой з Дуброўна, што на Віцебшчыне. І ў Крымскую вайну 1853-56 года, якую апісваў у знакамітых “Севастопальскіх апавяданнях” Леў Талстой, 54 пяхотныя палкі з усёй Расійскай імперыі абаранялі паўвостраў. Прычым восем з іх мелі адметныя беларускія найменні: Брэсцкі, Беластоцкі, Віленскі, Літоўскі, Магілёўскі, Полацкі, Мінскі і Віцебскі. Назвы палкоў ёсць і цяпер на плітах з цёмнага граніту, умацаваных на сценах Свята-Нікольскага храма-помніка, на Паўночнай старане Севастопалю. А ў Нахімаўскім раёне горада вуліцы маюць назвы: Віцебская, Магілёўская, Брэсцкая, Мінская. Цяпер, паводле падлікаў спецыялістаў, у Беларусі жывуць каля 200 тысяч былых ваенных маракоў. З

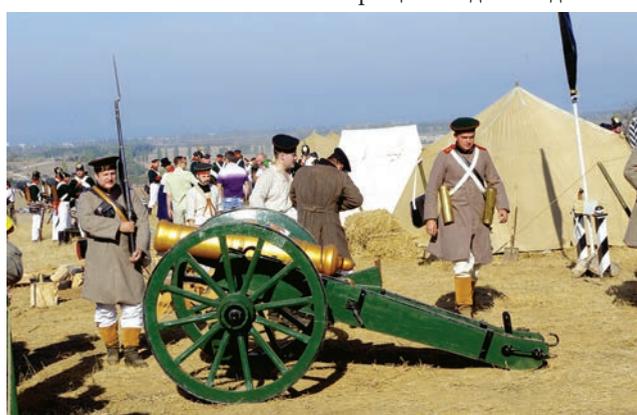
“Флот памятае ўсіх, а значыць, і мяне!” Гэта ўвечанне памяці беларусаў, рускіх і ўкраінцаў — салдат і афіцэраў, якія ў складзе палкоў і марскіх экіпажаў абаранялі паўднёвыя межы Айчыны ад нашэсця ворага пад час Крымскай вайны 1853-56 гадоў.

У Севастопалі ўжо ёсць помнікі ўсім удзельнікам Крымскай вайны — не было толькі асобнага помніка беларусам. Вось і вырашылі: 29 ліпеня, адразу пасля святкавання 1025-годдзя Хрышчэння Русі і Дня Ваенна-марскога флоту, усталяваць Паклонны крыж у гонар маракі-беларусаў, якія загінулі ў першую абарону Севастопалю. Сімвалічна, што зрабілі яго з беларускай карабельнай сасны ды каванага жалеза. Васьміканцовы крыж мае шэсць метраў у вышыню, важыць больш за 400 кілаграмаў. Лічбамі з каванага жалеза выкладзены на ім — у памяць нашчадкам — даты пачатку і заканчэння асады Севастопалю. Крыж зроблены на сродкі, што сабралі беларускія маракі-ветэраны ВМФ СССР і воіны-афганцы. І вось на пачатку ліпеня, у Купальскую пару ў Севастопаль завітаў кіраўнік праекта Арсен Крыцкі. Тады і адбылося

ў радыёэфіры пра дэталі знакавай акцыі Ала Гарэлікава. — Чын асвячэння крыжа ўзначаліў архіепіскап Віцебскі і Аршанскі Дзмітрый”. А напярэдадні Дня Ваенна-марскога флоту крыж прыбыў у Севастопаль. 29 ліпеня насупраць Графскай прыстані на Паўлаўскім мысе на тэрыторыі ваеннага шпіталю Расіі былі выстраены роты ганаровай варты ад Чарнаморскага флоту Расіі і Ваенна-марскіх сіл Украіны. Урачыста падняты на флагштокі Дзяржаўныя сцягі Расіі, Украіны і Беларусі, ваенныя аркестры выканалі дзяржаўныя гімны. І быў урачысты мітынг, на якім прысутнічалі, выступілі прадстаўнікі камандавання ЧФ Расіі, ВМС Украіны, Севастопальскай гарадской дзяржаўна-адміністрацыі, Расваенцэнтра. Удзельнічалі ва ўрачыстасці дэлегацыя з Беларусі, прадстаўнікі Севастопальскага гарадскога таварыства “Беларусь”. Чын асвячэння Паклоннага крыжа правёў настояцель Свята-Нікольскага храма-помніка протаіерэй Георгій Палякоў. На Паўлаўскім мысе ўстаноўлена і мемарыяльная дошка з надпісам: “Суайчыннікам-беларусам ад удзячных нашчадкаў”.

Актывісты праекта “Марское брацтва — непарушнае!” маюць намер усталяваць яшчэ два крыжы, прысвечаных украінскім і рускім вайскоўцам, што загінулі пры абароне горада. Як казаў журналістам Арсен Крыцкі, сэнс акцыі такі: тры Паклонныя крыжы ў Севастопалі будуць глядзець адзін на другога, сімвалізуючы моцнае сяброўства трох народаў. Якое, варта дадаць, доўгі час гартавалася і морам.

Дарэчы. Два з беларускіх палкоў, абараняючы Севастопаль у 1854 годзе, удзельнічалі ў першай вялікай Бітве на рацэ Альме. Прычым кажуць, што менавіта беларусы і зрабілі тады першыя стрэлы, абараняючы Айчыну. З часам у вусці ракі Альмы актывісты руху “Марское брацтва — непарушнае!” плануюць збудаваць і адкрыць каплічку.

Гістарычная рэканструкцыя Бітвы на Альме. 2012 год

1945 па 1992 год ваенную службу на флоце прайшлі каля мільёна беларусаў. Беларусь, хоць і аддаленая ад мора, дала свету больш за семдзясят адміралаў. Таму да руху “Марское брацтва — непарушнае!” далучаюцца ўсё новыя мужчыны: ветэраны флоту і тыя, хто цяпер носіць цяльняшкі ці проста любіць мора.

І вось — чарговая акцыя энтузіястаў пад назвай

знаёмства севастопальскіх беларусаў з гэтым чалавекам, хоць завочна ведалі яго раней.

“Асвячэнне Паклоннага крыжа адбылося ў Віцебску 21 ліпеня ля сцен галоўнага храма Віцебшчыны: Свята-Успенскага сабора ва ўрачыстай абстаноўцы з удзелам ветэранаў флоту Беларусі, Расіі і Украіны, адміністрацыі Віцебска і грамадскасці, — расказала

ДЫЯЛОГ

Двое на рацэ творчасці

Праект сяброў-мастакаў Уладзіміра Берднікава і Леаніда Ячнева пераўтварыўся ў дыялог дзвюх братніх культур

Выстава карцін “Краявіды Расіі і Беларусі” дэманстравалася ў Музейным комплексе гісторыі і культуры Аршаншчыны. Праект сяброў-мастакаў стартваў з Клімавіцкага раённага краязнаўчага музея, потым былі Крычаў, Касцюковічы, Магілёў, наперадзе — Віцебск, а далей — гарады Расіі.

У Аршанскай гарадской мастацкай галерэй Віктара Грамыкі было каля 80 палотнаў расіяніна Уладзіміра Берднікава і мастака-клімаўчана Леаніда Ячнева. Экспанаваліся вырабы са шкла, хрусталу. І не выпадкова, бо і гэта справа рук мастака з Расіі: больш за 30 гадоў Берднікаў быў галоўным мастаком Першамайскага шклозавода. Ён заслужаны мастак Расіі, член Саюза мастакоў, член Саюза дызайнераў. Хоць і на пенсіі, але працу не пакінуў. Расіянін і мастак з Беларусі звязвае найперш тое, што дзяцінства іх прайшло на памежжы. Бацькі Уладзіміра жылі ў Бранскай вобласці, у трох кіламетрах ад Беларусі: “У лес па грыбы-ягады хадзіў да братоў-суседзяў у Касцюковіцкія лясы,” — з усмешкай згадвае Уладзімір Берднікаў. Работы яго ёсць у Смаленскім музеі-запаведніку, у прыватных зборах ЗША, Расіі, Германіі, Японіі.

А Леанід Ячнеў родам з Клімавіч, за яго плячыма шэсць персанальных выстаў. Займацца жывапісам пачаў з 1993 года, праз пяць гадоў у нашым музеі была яго першая выстава. Пспех акрыліў мастака. Ён шмат працуе, вы-

Мастакі (злева направа) Л. Ячнеў, М. Таранда, У. Берднікаў, А. Ізафатаў

стаўляўся ў Нарвегіі, мае цікавую нарвежскую серыю работ. Ён таксама з творами “пайшоў па свеце”: Беларусь, Расія, Польшча, Ізраіль, Аўстралія, Германія, Францыя, Канада, Бельгія, ЗША...

Пазнаёмліся мастакі на адным з пленэраў, прысвечаных мастаку Фёдару Шурпіну, што ладзіцца ў расійскім пасёлку Шумячы. Калі сумесная выстава Уладзіміра Берднікава і Леаніда Ячнева прэзентавалася ў Оршы, дырэктар музейнага комплексу Уладзімір Зубаў уручыў мастакам падзякі за цікавы праект. Цёплыя словы казалі калегам жывапісец, графік, скульптар, член Саюза мастакоў Беларусі Мікалай Таранда, расійскі мастак Аляксандр Ізафатаў.

На выставе кожная карціна

адлюстроўвае падарожныя ўражанні мастакоў. Працы “Восень. Браслаўскі азёры”, “Навальніца ідзе”, “Пасля дажджу” — гэта напамін пра падарожжа Уладзіміра Берднікава па Браслаўшчыне. А “Ферапонтаў манастыр”, “Кірыла-Белазерскі манастыр”, «Горыцкі манастыр» — мастацкія ўражанні клімаўчана аб архітэктурных помніках Валагодскай вобласці.

Уладзімір Іванавіч перанёс на палатно і краявіды, пабачаны пад час сумеснага сплаву сяброў па рацэ Астцёр: “Перакаты на рацэ Астцёр”, “Раніца”, “Мігтычнае воблака”. “Такія фарбы ў нас не сустрачэ!” — у захапленні мой зямляк-мастак. Леанід Леанідавіч захаваў на палотнах хваляванне рэчкі пад час моцнай навальніцы.

Абодва малявалі і воблака: яно кажуць, проста містычнае было, вісела над мастакамі пару гадзін.

Уражвае карціна Леаніда Ячнева “Лямпы”, на ёй — асвятляльныя прыборы даўніх часоў з нашага музея. Мастак быццам намалываў душу, якая бяшумна блукае ў цемры, у пошуках чагосьці схаванага. А ў цэнтры — мяккае залатое святло старой газавай лямпы. Вось яна, тонкая грань, сэнс жыцця кожнага чалавека, які знайшоў тое, што так доўга шукаў: каханне, цяпло, супакаенне. І ў той жа час замілаванне, бо пры жоўтым святле такіх лямпаў жылі нашы продкі. Леанід гаворыць: “Лямпа — рэліквія кранальная, яна з мінулага і вядзе нас туды. Даўніна, якая пайшла ад нас незваротна...”

Дапаўняюць выставу фатаграфіі, дакументы: гэта аповед пра жыццёвыя і творчыя шляхі сяброў-мастакоў. Ёсць і дакументальныя фільмы пра падарожжы — мужчыны летась сумесна выязджалі ў экспедыцыі на Браслаўскія азёры ў Беларусі і на поўнач Расіі, у Валагодскую вобласць. А у 2011-м мастакі-перадзвіжнікі сплавіліся па рацэ Астцёр, прытоку Сажа: пачалі з пасёлка Шумячы ў Расіі і завяршылі вандроўку ў вёсцы Стары Дзедзін Клімавіцкага раёна. Доўжылася яна цэлы тыдзень. Для расійскага мастака гэта быў ужо шосты сплаў, а для Леаніда Ячнева першы. А наперадзе, дзяліліся планами, будучы і новыя!

Дар’я Эверс, супрацоўніца Клімавіцкага краязнаўчага музея

У нагу з часам

Рыгор Арэшка

Уладальнікі сучаснай тэхнікі могуць скачаць сабе бясплатнае прылажэнне — і Беларусь адкрыецца для іх у новых фарбах

Нядаўна на сайце Пасольства Беларусі ў Расіі ў раздзеле навін размешчана карысная інфармацыя для тых, хто жадае больш ведаць пра Беларусь. Яна будзе вельмі дарэчы і для актывістаў беларускіх суполак за мяжой, якія ідуць у нагу з часам: карыстаюцца айпэдамі ды планшэтнікамі.

Такім чынам, прылажэнне мае такую назву: Belarus Land HD. Загрузіўшы яго бясплатна, можна пабачыць 376 старонак з высока-якаснымі аўтарскімі фотаздымкамі. На іх адлюстравана 70 аб’ектаў культурнай і гістарычнай спадчыны Беларусі. Прадстаўлена таксама 46 інтэрактыўных панарам беларускіх замкаў. Такі падарунак робіць усім, хто любіць нашу краіну, Нацыянальнае агенцтва па турызме Рэспублікі Беларусь. Ёсць у прылажэнні таксама інтэрактыўная карта ўсіх аб’ектаў.

Можна рухацца ў віртуальным падарожжы і далей: паглядзець шэраг аўтарскіх сюжэтаў ды паслухаць прыгожую музыку, якая спецыяльна прадстаўлена вядомымі фолк-гуртамі “Палац” і “Testamentum Terrae”. Адметная музыка прыдасць асаблівую атмасферу завочным вандроўкам.

У дадатку да прылажэння ёсць падрабязная інфармацыя па кожнай панараме, карты з маршрутамі праезду да іх, шмат іншай інфармацыі для падарожнікаў. Усе панарамы працуюць у HD-рэжыме на ўсіх прыладах, уключаючы планшэты з аперацыйнай сістэмай Android версіі ад 2.1 і вышэй і iOS 6.0 і вышэй.

КАНТАКТЫ

Падарожжа — на добры плён

Дэлегацыя ад суполкі беларусаў Самарскай вобласці “Руска-Беларускае Братэрства 2000” разам з іншымі прадстаўнікамі этнааб’яднанняў рэгіёну наведала сталіцу Татарстана

Мікола Караблёў

Гэта быў не проста трохдзённым круізі па Волзе. На камфартабельным цеплаходзе “Валерый Чкалов” праходзіла навукова-практычная канферэнцыя “Тарманізацыя міжнацыянальных стасункаў у Самарскай вобласці: стан і перспектывы”. У ёй удзельнічалі кіраўнікі нацыянальна-культурных аб’яднанняў рэгіёну, прадстаўнікі абласной адміністрацыі, члены Савета па міжнацыянальных стасунках пры Адміністрацыі губернатара, прадстаўнікі духавенства і СМІ.

Карыснае, пазнавальнае мерапрыемства ладзілі Адміністрацыя губернатара і Дом дружбы народаў Самарскай вобласці. Ад мясцовых беларусаў на цеплаходзе падарожнічалі прэзідэнт суполкі Ірына Глуская, яе памочніца Юлія Цяплянская, мастакі кіраўнік беларускага вакальнага гурта “Каданс” Алена Дзмітрыева і мастакі

кіраўнік гурта “Зачараванне” Іна Сухачэўская. Пытанні міжнацыянальных стасункаў абмяркоўвалася на пленарным пасяджэнні, пад час круглых сталюў. Ірына Глуская лічыць: рабіць гэта важна і актуальна, найперш таму, што досыць хутка змяняецца этнаканфесійны склад насельніцтва Расіі, у тым ліку і Самарскай вобласці. Яна прапанавала правесці вялікі круглы стол з прадстаўнікамі СМІ, бо да нацыянальных імпрэзаў у мясцовых журналістаў не надта вялікі інтарэс. Варта, лічыць Ірына, рабіць спецвыпуск у газеце “Волжская Коммуна” па нацыянальнай тэматыцы. “Думаю, і Казань на маршруце — не выпадковы горад, — гаворыць яна. — У сталіцы Татарстана ёсць багаты досвед па рэалізацыі дзяржаўнай нацыянальнай палітыкі. Там з 2002 года дзейнічае суполка беларусаў Казані “Спадчына”, ёй кіруе Сяргей Марудэнка, мы з землякамі-павалжана-

Гэтая прыгожая карэта — справа рук каманды Сяргея Марудэнка

мі даўно ўжо сябруем”.

На прычале Казанскага порта гасцей з Самары сустракалі прадстаўнікі Асамблеі народаў Татарстана, творчыя гурты Дома дружбы, а самарскія беларусаў яшчэ і Сяргей Паўлавіч. “Было так прыем-

на! — згадвае Ірына Міхайлаўна.

— І я вельмі ўдзячная кіраўніку казанскіх беларусаў за душэўную сустрэчу. Такія кантакты, абмен досведам працы дапамагаюць нам больш плённа працаваць, несучы беларускую культуру і мастацтва ў

рэгіёны Расіі”.

Пад час агляднай экскурсіі па горадзе Сяргей Марудэнка раскажаў землякам пра слаўтасці Казані. Дарэчы, многія сучасныя помнікі, скульптурныя кампазіцыі ў горадзе, а сярод іх помнік Фёдару Шаляпіну, карэта Кацярыны II, знамяціны жабы ў цэнтры горада і многія іншыя, выраблены на эксперыментальна-вытворчым заводзе, які кіруе Сяргей Марудэнка. Сам ён родам з Магілёўшчыны, з вёсцы Бязуевічы Слаўгарадскага раёна. Закончыў Ленінградскую лесатэхнічную акадэмію, Вышэйшую школу менеджэраў МДУ. З 1986-га ўзначаліў завод, які вырабляў тэхніку для лясной прамысловасці, а ў 1995 годзе па ініцыятыве Сяргея Паўлавіча завод пераарыентаваўся на выраб скульптур метадам мастацкага ліцця. Цяпер помнікі з маркіроўкай “Выраблена ў Казані” стаяць у многіх гарадах Расіі і свету.